

Werk

Titel: De Christo Jesu, Beneficiis Et Laudibus Eius, Aliquot Christianae reliquiae veter

Ort: Lipsiae

Jahr: 1652

Kollektion: DigiWunschbuch; VD17-Mainstream

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN690003765

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN690003765>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=690003765>

LOG Id: LOG_0006

LOG Titel: Incerti Auctoris de Laudibus Domini

LOG Typ: chapter

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

INCERTI AUCTORIS DE
LAUDIBUS DOMINI.

Quis queritur serâ virtutis dote iuari?
Quis promissa Dei lento procedere passu?
Quis sine humano metitur iudicis urnam
Perpetui, tardumq; putat, quod secula debent,
5. Accelerare diem, meritis qui premia reddat?
Nobilis ingenti testatur gloria factio.
Nam quæ stagnanti prælabitur agmine ripas
Tardus Arar, pigrumq; diu vix explicat amnem,
Quæ fratrum Rhemo progignitur Hedua pubes,
10. Conjugium memini summâ pietate fideq;
Lex divina tamen meritum cumulabat amoris:
Votum erat ambobus, socium præcedere morte,
Mœroriq; pio curam mandare sepulchri.
Sed prior uxorem decreti pagina legit.
15. Tum vir sollicitus largo iubet ore cavari,
Post mortem fiunt quæ membris hospita saxa:
Susciperet veniens, æternaq; fœdera jungens;
Ut quos viventes tenuisset lectulus idem,
Post præcepta Dei, bustum commune levaret.
20. Sensit vota sui conjunx præfuga mariti,
Magnaq; temporibus tribuit miracula castis.
Nam cum defunctis jungantur brachia membris,
Et repetita manus constringat vincula trunco,
Ne quibus humane complentur munera vitæ,
25. Accidat informis fluitatio dissociatis.

Immensum dictu, quo tempore vita peracta est,
Jungendus sociæ prospecta sede maritus.

Postquam morte viri reserata est janua leti,
Horrendumq; Larem jam lux ingrata retexit:
30. Deprensa est levam protendens femina palmã,
Invitans socium gestu viventis amoris.

Quis dedit affectum tumulo? quis vincula solvit?
Unde sepulta videt venturæ conjugis umbram?
Tu facis hæc, tu Christe Deus, tua signa moventur,
35. Paulatimq; doces sopita resurgere membra.

Tu, quem venturum sancti cecinere Propheta,
Incorrupta Dei soboles, rectorq; regentis,
Quo sine nil magnum, genitor deliberat ingens.
Cujus ad imperium certis mare constitit oris,
40. Nec licet immenso terris excurrere ponto,
Planaq; montanos includunt littora fluctus.

Qui vario stabilem dotasti munere terram
In nostros usus, largus pietate paterna:

Te vade mortales committunt semina sulcis,
45. Et novus arenti procedit cespite partus.

Tu manare jubes fœcundo nectare vites,
Tu gratos epulis hominum, medicosq; saluti
Arboribus succos, tu trudis dulcia mella.

Tu servire jubes homini genus omne animantum,
50. Insuper & gravibus lucos curvescere pomis,

Atq; novos reditus nullo de semine nasci:

Tu varios amnes nostro prodesse labori,
Et renovare sacris benedictum fontibus ævum.

Te duce velivolis patuerunt aequora rostris,
55. Divisosq; fretis lustravit navita portus.

Tu postquam certis sunt acta elementa figuris,
Ne torpere rudi caelestis machina vultu
Inciperet, vario signasti munere mundum,
Et quicquid caelo radiat, tua dextera finxit:

60. His aulam domini placuit contexere signis.
Jam freta ne nullis agerentur inhospita terris,
Assiduumq; alacer numeraret navita portum,
Crebra satis tumido desigitur insula ponto:

Nec tamen insano metuit circumdata fluctu,
65. Exiguoq; fretis innitens orbe resistit,
Te duce confidens, cuius venerabile pactum,
Nexum lege pari, summumq; imumq; peraequat,
Nec sinit impositos quoquam transcendere fines.

Ac ne plana nimis tellus velnuda jaceret,
70. Vitibus aptandos jussisti assurgere colles,
Grandibus & largos umbracula texere lucos.

Tum ne vastus agat silvis torpentibus horror,
Innumeros foetus proceris saltibus addis:
Incola ne nemori, neu desit prada petenti.

75. Tum volucres multas, & mille examina vocum
Mortali harmonia lucis resonare canoris.

Sic annum placuit variis intexere formis,
Et vice jucunda mortalibus addere fructum:

Neu semper prolixa dies nimis ureret orbem,
80. Neve brevis justum raperet nascentibus ignem:

Ac ne perpetuo quateret labor omnia visu,
Dat requiem fessis hominum nox roscida curis.
Utq; humana salus securum duceret ævum,
Sponte salutare de cespite surgitis herba:

85. Has pater ipse ferit nutu, non vomere dives.

Non ego ferrato te gerer si viscera muro,
Ferreæ vox linguæq; forent mihi mille canenti,
Munera cuncta quæam vestra pietatis obire.

Sed pater ille tuus secreta in sede locatus,

90. Nec cuiquam visu facilis, cunctisq; tremendus,

Te misit dominum terris vitæq; magistrum.

Et quisquis natum justo veneratur honore,

Ambobus sua vota dicat vitamq; perennem.

Tu casti rectiq; tenax, & flectere leges

95. Post crimen facilis, si quem recordia præceps

Depulit à vobis præscripto limite vitæ.

Te genitor nostra, paterentur ut ora tueri,

Induit humanâ facie membrisq; caducis.

Quis tentaret enim fragiles attollere visus,

100. Si talem trepidis voluisset sistere terris,

Qualis es, ingenti cum torques fulmina dextra,

Præsentemq; jubes directa pavescere pœnam:

Vel cum placatus, campis sitientibus imbres

Dividis, & dubias sulcis producis aristas.

105. Ne tamen insignem res nulla ostenderet or-

tum,

Virgine conciperis, non sufficit esse pudicam,

Nec

Nec quæ nupta queat Domino conjungere fratrem,
Ne procul ex utero contagio turpis abesset.
Mox ubi processu felix maturuit ætas,
110. Indociles animos monitis servare paternis
Aggrederis, rectamq; viam labentibus offers.
Atq; ut missa Deo penitus præcepta paterent,
Imperium tu morti adimis, morboq; soluto
Desperata jubes apprehendere munia vitæ,
115. Restituisq; diem cæcis, Et ne quid in ausum
Restaret penitus, quo perfidus error obiret,
Indicis sensum tumulis, Et condita pridem
Membra jubes iterum superas consurgere in auras,
Agnoscentq; suum dilecta cadavera nomen.
120. At postquam legem sectator idoneus hausit,
Ut se mortali cælestis spiritus aula
Exueret, legi intentum quò cuncta doceres
Pro summo toleranda Deo, recteq; perennem
Contemptu mortis sibi quæq; assumere vitam:
125. Sic completa ferens genitoris jussa, redisti
Ad summi secreta poli, quæ lucidus æther
Pigra vetat proprio succedere nubila cælo.
Atq; ut certa foret pereuntis copia turba,
Quæ præcepta Dei miserandis auribus arcet,
130. Nec nova defunctos jam pridem jura tenerent:
Carcæris inferni feralia, libera nobis,
Innumeramq; jubes tenebris emergere plebem,
His tantum clausis, quos impia vita notavit:

Et loca poenarum venturis dividis umbris,
Quæ tibi non credant, vel quæ se credere fingant.
136. Sancte Deus summus, Dei venerabile pignus,
Ad cuius nomen violenta morte fugata,
Pectoribus propriis, alienaque pectora nacta,
Exclamant, pallentque anime, iussuque recedunt,
140. Sicut multa prius de te miracula produnt,
Cum terram cælumque inter suspensa tenentur,
Obstricto per te quia nil permittitur hosti.

At nunc tu Dominum meritis, pietate parentem,
Imperio facilem, vivendi lege magistrum,
145. Edictisque parem, quæ lex tibi condita sancit,
Victorem letumque pares mihi Constantinum!
Hoc melius factu, terris nihil ante dedisti,
Nec dabis, exagrent utinam sua pignora Patrem!

NOTA AD INCERTI AUCT. DE LAUDIBUS DOMINI

V. 7. Nam quæ stagnanti prelabitur agmine ripas
Tardus Arax, pigrumque, diu vix explicat amnem
Quæ fratrum Rheno, progignitur Hedua pubes.]

Male veluti unicâ voce alterio fluminis Diuix lege-
batur apud Fabricium & sic dubio procul in Ms. ex-
aratatum fuerat à librario; Cùm de solo Arare loqua-
tur Auctor, qui juxta Heduos ex Alpibus à monte
Vogeso per illorum & Seqvanorum fines fluit in
Rhodanum juxta Lugdunum. Quæ posterior illo
auctus fit rapidissimus, cum ante quodammodo u-
terque tardus videretur, Araris verò tardior, Unde
Lucanus l. 7. capiendus:

Rhodanumq; morantem Præcipit Arar.

Et Claudianus:

Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior ambit.

Cæsar. I. de bel. Gall. c. 8. *Flumen est Arar, quod per fines Æduorum & Sequanorum influit incredibili lenitate, ita ut oculis, in utram partem fluat, judicari non possit. Itaq; vix explicat amnem, cum diu fluxit: & ideo stagnanti agmine prelabi potius ripas, quam præfluere dixit. Est enim stagnare non modò perpetuum, laticem subjicere irremisso fonte profultantem, sed eundem tardè manantem & ferè paludis ad instar consistentem. Virgil. IV. Georg.*

Accolit effuso stagnantem flumine Nilum.

Et Columella de terra hortensi:

Nam neq; sicca placet, nec quæ stagnata palude

Perpetitur quæverulæ semper convicia rana.

Item Ovidius lib. XV. Metam.

Quæq; sitim tulerant stagnata paludibus hument.

Agmen verò aquæ perennis fluvii vicem dicunt Poëtæ, velut hîc Noster & Cyprianus:

Ædibus in mediis puro fluit agmine flumen. V. Barth.

I. 35. c. 16.

V. 9. *Qua fratrum Rhemo progignitur Hedua pubes.]*

Ita restituo pro Rheno. Quia Ædui olim Romanorū fratres dicti, V. Cæs. de B. Gall. iidemq; dicti Αἰδύσιοι σύμμαχοι Ρωμαίων πρὸς τῆ Κελτικῆ Γαλατία. Ut habet Stephanus ex Apollodoro, quos Robertus Stephanus eosdem cum Æduis vel Heduis apud Dionē credidit. quorum loca hodie Burgundiones tenent, eorumq; civitas Ædua nunc Augustodunum est.

V. 12. *Votum erat ambobus, socium precedere morte.*]
Melius censeo, quàm *Et votum ambobus.*

V. 15. *Tum vir sollicitus largo jubet ore cavari,
Post mortem fiant quæ membris hospita saxa,
Suscipiant geminos, æternæq; fœdera jungant :
Ut quos viventes tenuisset lectulus idem,*

Post præcepta Dei bustum commune levaret.] Quo pacto sensum ordinemq; suum quinis illis versibus reparatum judico, qui prius deficiebat. Hoc enim utriq; in votis fuerat, ut quàm citissimè morerentur, nec alter alteri superviveret; Cum verò ad Domini decretum uxor prior oppetiisset, viduatus maritus, talem tumbam, tamq; largam in saxo excavari voluit, quæ utriq; recipiendo esset; ut qui per exiguum temporis spatium in uno thalamo conjunctis vixissent animis, per longissimum illud quoq; non dissociarentur. Itaq; medius versiculus minime furcillis in solas terras ejiciendus erit, ceu *D. Barthio* l. 26. c. 10. jussit, quod nemo ejus sententiam nisi divinus assequatur. Cui tamen illud meritò debemus, quod *post præcepta Dei* legendum & intelligendum sit, *post evocationem*, vel ut in formulis Christianorum testamentorum legatur, *cum Dominus de ipso præceperit*, wann Gott über ihn gebieten würde.

V. 23. *Et repetita manus constringant vincula, trunco*]
Non constringat. Quia vincula manus ipsas vinciunt & toti trunco alligant, ne hinc inde diffluant, quæ maxima esset deformitas. Id, quod auget miraculum, fœminam illam prædefunctam, cum manibus quoq; constrictis esset, lavam nihilominus protendisse jam sociando marito, unde sequitur v. 32. *quis vincula solvit?*

V. 28. *Postquam morte viri reſerata eſt janua Leti]*
Non lati, ut apud *Fabric.*

V. 29. *Horrendumq; Larem iam lux ingi at a retexit.]*
Ubi vox idolatriam ethnicam reſpiens etiam à Chriſtiano uſurpata eſt pro domo. per metonymiam. ut ab *Horat.* 3. Carm. Oda 29. *Parvo ſub Lare.* item 1. Ser. Sat. 2.

Qui patrium mime donat fundumq; laremq;

V. 44. *Te vade mortales committunt ſemina ſulcis,*
Et novus arenti procedit ceſpite partus.] Cùm vas juxta *Festum* ſponſorem ſignificet in re capitali, quæ reum capitis ſiſtendum promittebat ſub ejusdem ſupplicii pœna vel mulcta graviffimâ; mirum, quæ hæc voce uti hîc voluerit vel potuerit Auctor. Nuſpiam enim tale vadimonium ſubiſſe legitur *Salvator*, quod niſi annona proferretur, ipſe mortem ſubiturus eſſet *Chriſtus*. Unde conjiciebam legendum, *Te duce*, quod aliquoties poſtea repetiit. Verùm quia omnino major ejus, quàm *Pythagoreorum* amicorum, vel *Damonis* & *Pythiæ* fuit amor, & revera pro genere humano paſſus & mortuus eſt ſimul tamen reſurrexit, eo ipſo vadimonium jam præſtitit, & nos reſurrecturos ad exemplum frugum, quarum ſemina in terrâ prius computreſcerent, nihilominus tamen nova partitione de ceſpite renaſcerentur. Quæ ſimilitudine apud *Chriſtianos*, nihil frequentius, ſicuti ad *Dracontium* & *Tertulianum* oſtendimus. Quorum poſterior lib. de reſur. carnis c. 12, ait: *Revolvuntur hyemes & æſtates, & verna & autumnus cum ſuis viribus, moribus & fructibus. Quippe etiam terra de cælo diſciplina eſt, arbores veſtine*

post spolia, flores denuò colorare, herbas rursus impone-
re, exhibere eadem quæ absumpta sint semina; nec priùs
exhibere, quàm absumpta. Mira ratio: de fraudatrice ser-
vatrix: ut reddat intercipit: ut custodiat perdit: ut inte-
gret vitiat: ut etiam ampliet, priùs decoquit. Siquidè ube-
riora & cultiora restituit, quàm exterminavit. Revera
fanore interitu, & injurià usurà, & luero damno, semel
dixerim, universa conditio recidiva est. Quin majus
miraculum visum est nostro, quod vel sine projecto
semine quotannis immensi fructus proveniant, quan-
do DEUS jubeat

V. 50. — gravibus lucos curvescere pomis

Atq; novos reditus nullo de semine nasci.] Barthius
post Gellium multa ejusmodi verba in *escere* vulgò
minus nota collegit, lib. 35. c. 9. Quæ inter *curvescere*
istud apud hunc Auctorem nostrum legeretur. Sed
& apud Ciceronem 1. Tusculana vetus quidam
Poëta jam olim usurpaverat:

Hic dum suo non intermittit tempore
Solum mitescere, arbores frondescere,
Vites latificæ pampinis pubescere,
Rami baccarum ubertate incurvescere.
Segetes largiri fruges, florere omnia,
Fontes scatere, herbis præata investiri.

V. 67. Ne torpere rudi cælestis machina vultu

Inciperet, vario signâsti munere mundum.] Mundus
Romanis vatibus nonnunquam cælum sonat, ut
apud Manilium. Conjunxit verò apud Macrobi-
um 1. 6. c. 2. Ennius Scipione: Tumq; cæli mundus vastus
constitit silentio.

V. 61. Jam fretane nullis agerentur inhospita terris,

Affiduumq; alacer numeraret navita portum;

Crebra satis tumido defigitur insula ponto.] Legerim:

Affiduum utq; al. numeraret navita portum. Hoc sensu: Alacritatem navigandi facit frequentia portuum. Nimirum ne prorsus humanis cultibus inhospita essent freta, & ut affiduum, hoc est, frequentem, crebrum & veluti perpetuum portum nauta sciret ubiq; non deesse suis laboribus, fixit insulas in ponto Creator Opt. Mx. Neq; aliter perpetuum dicitur, quod non est interruptum, continuum. Virgil.

Vescitur Aeneas simul & Trojana juvenus

Perpetui tergo bovis & lustralibus extis.

Ita Ruffus Avienus in periegesi non uno continuo margine prætextum dixit Oceanum:

Non tamen affiduo teres undiq; margine circum

Claudiur hæc, bisido sed brachia littore pandens.

Quemadmodum quidem hæc Dn. Barthius exposuit l. 23. c. 9. & l. 46. c. 16. qui & adiri poterit l. 34. c. 5. ubi *ἄξενος* efferati animi barbarum exposuit atq; tertrum, ut apud Silium l. 3. *inhospita rura* & l. 16. *inhospita lustra*. Cum primis verò Pontus olim ab inhospitali feritate axenus appellatus fuerat, sed melioris ominis & auspicii gratia postea *Euxinus*, quasi *ἔξενος* vel *ἔξενος*, hospitalis cognominatus fuit.

V. 86. *Non ego ferrato tegever si viscera muro.]* Costas dicit quasi crates pectoris & latera firmissima, à Declamatoribus & Poëtis præcipuè desiderata.

V. 87. *Ferreæ vox lingvæq; forent mihi mille canenti.]* Plus quam Maro dicere voluit 2. Georg. & 6. *Æneid.* v. 625. ubi vide Cerdam:

Non ego cuncta meis amplecti versibus opto,

Non

*Non mihi si lingua centum sint oraq; centum,
Ferreæ vox, &c.*

Perſius Sat. 5.

*Vatibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora & linguas aptare in carmina centum.*

V. 97. *Te Genitor noſtrâ, pateretur ut ora tueri,
Induit humanâ facie membrisq; caducis.]* ubi tueri
paſſive accipi voluit D. Barthius l. 25. c. 7. ut apud
Boethium.

V. 119. *Agnoscuntq; ſuum dilecta cadavera nomen.]*
Cum diceretur: *Lazare exi forâs.*

V. 143. *At nunc Tu Dominum meritis, pietate parentem,
Imperio facilem, vivendi lege magiſtrum*

Edictisq; parem, quæ lex tibi condita ſancit.] Con-
ſtantinum Magnum, ob merita verè Dominum, ſed
miſericordia Patriæ patrem, leniſſimumq; Impera-
torem, & licet legibus ſolutum, tamen eas, quas edi-
xiſſet, ſervare ſvetum & quæ aliis præcepiſſet, quæ-
que ipſe DEUS ſanxiſſet, ſervare ſolitum Salvatori
commendat, ut ipſum ſanum, lætum victorioſumq;
conſervet, & filioſeum faciat exprimere, æmulari &
exæquare.

RUSTICI ELPIDII

*Carmen de JESU CHRISTI be-
neficiis.*

Conditor omnipotens rerû, mens unica ſûm
Et proles æterna Dei: quia gloria Patris
& Verbi fœcundus honor, quo cœrula Ponti
Dif-